

Juha Fränti

THL 1451/4.00.00/2015

3.12.2015

Opetus ja kulttuuriministeriö

Lausuntopyyntönnö 3. marraskuuta 2015

Nuorisolain uudistaminen -työryhmän esitys uudeksi nuorisolaiksi

Uuden nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Erityisen keskeisenä koko laille pidetään nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen toteutumista.

Keinoina tavoitteiden saavuttamiselle mainitaan (s. 36) mm. valtionapukelpoisuuden sitominen lain tavoitteisiin, nuorten kuuleminen osana hallituksen nuorisopolitiikan ohjelman valmistelua, nuorisopolitiikka, valtion nuorisovaltion toimielinten tehtävien tarkistaminen ja nimien muuttaminen, nuorisovaltion järjestöjen valtionapukelpoisuuden ehtojen päivittäminen sekä valtion resurssiohjaus nuorisovaltion osaamiskeskustoille ja nuorten työpajoille. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset mahdollisuudesta perustaa rekisteri etsivää nuorisotyötä varten sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla.

THL katsoo, että uuden nuorisolain tavoitteet yhteisöllisyyden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä ovat kannatettavia. Lakiesityksen keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat kuitenkin jossain määrin rajalliset. Rakenteita muuttamalla ja järjestöjen valtionapukelpoisuutta tarkistamalla mainittuja tavoitteita voi olla vaikea saavuttaa, kun samaan aikaan kuntien toimintavapauksia nuorisotoimen järjestämisessä kasvatetaan.

THL katsoo, että nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen toteutuminen on hyvä lähtökohta nuorisolaille. Nuorten kuulemiseen velvoittaminen valtakunnallista nuorisopolitiikkaa valmisteltaessa on merkittävä parannus nykytilaan. On kuitenkin varmistettava, että kuulluksi tuleminen toteutuu yhdenvertaisesti, osallistavasti ja oikeudenmukaisesti sen sijaan, että nuoria edustaisi tietty poliittinen tai muulla tavoin valikoitunut "eliitti". Lakiehdotus nojaa nuorten kuulemisessa ja vaikuttamisessa vahvasti valtuustojen ja neuvostojen voimaan. Nuorisovaltuustojen ja vastaavien elimien merkitys lain tavoitteiden toteuttamisessa riippuu vahvasti siitä, minkä verran niillä on tosiasiallista valtaa. Kansalisdemokratiaa analysoiva tutkimus on selvästi osoittanut, että pelkkään kuulemiseen perustuvia elimiä ei koeta kovin mielekkäinä yhteiskunnallisen osallistumisen muotoina.

Yksityiskohtaiset huomiot

Ikäraja

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on samaa mieltä siitä, että nykyistä nuorisolain alaikäraja on nostettava. Kun ikämääritys lisäksi vaikuttaa kuntien valtionosuuteen ja kun laissa halutaan lisätä paikallisuutta ja kuntien itsemääräämisoikeutta, tulisi ikärajan olla mahdollisimman lähellä sitä ikäraja, minkä puitteissa kunnat tosiasiallisesti järjestävät nuorisolain edellyttämää toimintaa. Tämä olisi yksi tapa yrittää varmistaa, että nuorten osallisuuden

Juha Fränti

THL 1451/4.00.00/2015

3.12.2015

edistämiseen tarkoitetut kuntien valtionosuudet kohdentuvat oikeaan ikäryhmään. THL esittää ikäraajaksi 12–29 vuotta tai vaihtoehtoisesti 12–25 vuotta.

Etsivä nuorisotyö, nuorten työpajat ja nuorisokeskukset

Kaikki yllä mainitut nuorisotyön muodot ovat toimivia, ja on hyvä, että niiden asema virallistetaan. Lakitekstissä (§ 16–19) on maininta "valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha...". Luotaessa uusia rakenteita olisi kuitenkin tärkeätä, että niiden suunnitelmallinen toiminta ja pitkäjänteinen kehittäminen turvattaisiin tarkoituksenmukaisilla, oikein mitoitetuilla resursseilla.

Nuorisoneuvosto

Valtion nuorisoneuvoston kokoonpanoon on kiinnitettävä erityistä huomiota siitä erikseen säädettävässä asetuksessa. Nykyisessä neuvostoa vastaavassa kokoonpanossa korostuu poliittisten toimijoiden ja järjestöjen edustus, mutta esimerkiksi nuoria koskeva sektoritutkimus ja järjestäytymättömien nuorten kokemusasiantuntemus puuttuvat kokonaan.

Rekisteri viranomaisten yhteistyötä varten etsivässä nuorisotyössä

Ajatus rekisteristä ei sovellu etsivän nuorisotyön eetokseen. Se sopii myös huonosti lain tavoitteisiin, joissa korostuvat nuorten osallisuuden, vaikuttamismahdollisuuksien ja yhteisöllisyyden pyrkimykset. Etsivä työ perustuu vapaaehtoisuuteen, ja matalan kynnyksen työote kuuluu etsivien nuorisotyöntekijöiden tärkeimpiin työskentelytapoihin. Rekisterin ylläpito vaarantaa nämä työskentelytavat. Etsivällä nuorisotyöllä tavoitetaan niitä nuoria, joita mahdollisesti ei muuten tavoitettaisi.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on samaa mieltä siitä, että turhia esteitä viranomaisten yhteistyölle tulisi purkaa, mutta sen aloittaminen etsivästä nuorisotyöstä ei välttämättä ole toimivin ratkaisu. Tällaisen rekisterin keräämisen ja ylläpitämisen edut ja haitat lain tavoitteiden kannalta tulisi arvioida huolella etukäteen.

Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa

Tämä ehdotus on täysin matalan kynnyksen edellytysten ja nuorisotyön hengen vastainen. Huumausainetestaus vaatii paljon erikoisosaamista (pajoissa ja kunnissa), mutta pelkällä testituloksella ei vielä tehdä paljoakaan. Positiivinen tulos edellyttää toimenpidesuunnitelmaa, hoitonojausta ja toimivia päihdepalveluita. Mikään näistä ei ole itsestäänselvyys kaikissa Suomen kunnissa ja työpajoissa. Niissäkin kaupungeissa, joissa on hoitopaikkoja, jonot hoitoon ovat pitkiä. Jos mainitun kaltainen huumausainetestaus järjestettäisiin työpajoilla, pitäisi olla täysin varmaa, että nuori pääsee vuorokauden sisällä keskustelemaan asiasta päihdehoidon ammattihenkilöstön kanssa. Onko perusteltua rakentaa nuorten työpajoista avohuollon päihdetyön muoto? Työpajatoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja sen pitäisi toimia luottamusohjalta. Silloin kun luottamus on molemminpuolista, testausta tuskin edes tarvitaan.

3.12.2015

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisotalojen järjestöille

Järjestöt ovat tärkeitä toimijoita nuorisotyössä. Sekä nuoria työn kohteena että järjestöjä toimijoina määrittelevät samankaltaiset kriteerit – joustavuus, epävirallisuus ja vapaaehtoisuus. THL katsoo, että avustusten kriteereiden tarkentamisen tulee tukea järjestöjen toimintamahdollisuuksien turvaamista.

Yleisenä huomiona voidaan todeta, että tavoitteita lukuun ottamatta nuorisolakiehdotuksesta puuttuu nuorten ääni.

Ylijohtaja

Marina Erhola

Kehittämispäällikkö

Juha Fränti

